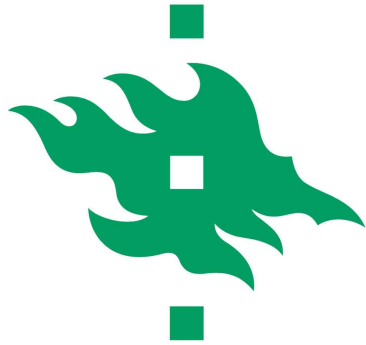

8.5.2020

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
VALTIONEUVOSTO

1(6)

Lausunto luonnoksesta (12.3.2020) hallituksen esitykseksi eläintautilaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (Lausuntopyyntö VN/4546/2020MMM)

Lisäksi Liite 1

Tämän lausunnon sisällysluettelo

1. Yleiset kommentit	
a. Sanan "vastustettava" eläintauti käyttäminen	2
b. Vastustus-, seuranta- ja torjuntatermien käyttö	2
c. Ennaltaehkäiseminen-sanan käyttäminen	3
2. Yksityiskohtaiset kommentit	
a. Perusteluiden kohta 2.7 s. 13 Eläintautikustannuksista	3
b. Perusteluissa 44 § s. 43 Eläinterveystodistuksista	3
c. Perusteluissa 11 luku 64 § s. 53 Taudinaiheuttajien muu käsittely ja siirto ja laissa 64 §	3
d. Perusteluissa 12 luku Viranomaiset 67 § s. 54 Ruokavirasto ja eläintautilaissa 67 §	4
e. Perusteluissa 69 § s. 55 Kunnaneläinlääkäri ja eläintautilaki 69 § s. 107	4
f. Perusteluissa 73 § s. 57 Taudintorjunnan johtaminen ja taudintorjunnasta tiedottaminen ja eläintautilaki 73 §	4
g. Eläintautilaki 63 § 3 mom s. 103 Näytteiden tutkiminen eläintautien varalta	5
h. Eläintautilaki 64 § 1 mom s. 103 Taudinaiheuttajien muu käsittely ja siirto	5
i. Eläintautilaki 66 § 1 ja 2 mom s. 104 Tutkimustietojen ja eristettyjen mikrobi- ja loiskantojen sekä näytteiden toimittaminen	5
j. Eläintautilaki 68 § 2 mom Aluehallintovirasto	5
k. Eläintautilaki 69 § 2 mom Kunnaneläinlääkäri	5
l. Eläintautilaki 72 § s. 107 Työvelvolliset laajan eläintautiepidemian sattuessa	5
m. Eläintautilaki 79 § s. 109 Rekisterit hyväksytyistä pitopaikoista, nimetyistä laboratorioista sekä rekisteröidyistä ja luvan saaneista	6
n. Eläintautilaki 83 § s. 111 Korvaukset viranomaisen määräyksestä lopetetusta eläimestä	6
o. Eläintautilaki 83 § s. 111 Korvaukset viranomaisen määräyksestä lopetetusta eläimestä	6

Lausunto luonnoksesta (12.3.2020) hallituksen esitykseksi (HE) eläintautilaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eläinlääketieteellinen tiedekunta lausuu kuultuaan asiantuntijoitaan.

Tiedekunnasta luonnokseen ovat perehtyneet dosentti Anna-Maija Virtala, eläinlääketieteellisten biotieteiden osasto/ mikrobiologia ja epidemiologia, elintarvikehygienian ja ympäristöterveyden osastolta (EHYT) yliopistonlehtorit Eija Kaukonen, Riikka Laukkanen-Ninios, sekä professorit Maria Fredriksson-Ahomaa ja Janne Lundén (EHYT:lta ei kommentoitavaa) sekä klinisen tuotantoeläinlääketieteen osastolta (KTO) professorit Mari Heinonen ja Juhani Taponen (KTO:lta ei kommentoitavaa). Sen lisäksi Virtala on pyytänyt kommentteja Suomen epidemiologian seuran sanastotoimikunnalta. ELL Sanna Aarnio on pyynnöstä antanut kommentteja tämän lausunnon kohtaan 2.3. ja ELL Heli Koskinen kohtaan 2.8.

Lausunto on jaettu 1) yleisiin kommentteihin ja 2) yksityiskohtaisiin kommentteihin.

Havaitut/oletetut kirjoitus- tms. virheet tai vaihtoehtoiset kirjoitustavat on kirjattu suoraan pdf-dokumenttiin, joka on liitteenä 1 (kommentteja liitteen sivuilla: 2-7, 10, 13-14, 16, 18, 21, 24, 27-29, 32-36, 38-44, 46, 48, 51, 55-56, 59-60, 62-63, 65-66, 69-70, 72-73, 75-78, 83, 85, 90-91, 96, 100, 104, 109, 113-115 ja 124).

1. Yleiset kommentit

Hallituksen esityksen (HE) alussa kannattaa olla sisällysluettelo, joka helpottaa halutun kohdan löytämistä.

a. Sanan "vastustettava eläintauti" käyttäminen

Tämä sana viittaa vahvasti vanhenevan vielä voimassa olevan eläintautilain jaotteluun, joten olisi hyvä selittää HE:n alussa, mitä sillä tarkoitetaan: pelkästään nykyisin voimassa olevassa eläintautilaissa tarkoitettavia vastustettavia vaiko ylipäätään erilaisilla tavoilla vastustettavia eläintauteja. Sen voisi määritellä myös uuden eläintautilain alussa, jos sitä termiä siellä käytetään. Näitä kohtia on merkitty liitteeseen 1. Muutenkin nämä pitää käydä tarkasti läpi, koska uuden lain 46 pykälässä puhutaan nykyisen lain luokituksesta: "...toisessa jäsenvaltiossa todetusta helposti leviävän, vaarallisen tai uuden vakavan eläintaudin taudinpurkauksesta" (s. 96).

b. Vastustus-, seuranta- ja torjuntatermien käyttö

Otsikossa mainittujen termien käytössä on eläin- ja humanipuolella erilaista käytäntöä. Suomen epidemiologian seuran sanastotoimikunnalla, jossa on jäseniä molemmilta puolilta, on tarkoitus käsitellä termejä seuraavassa kokouksessa, mikä ei valitettavasti ehdi ennen tämän lausuntopyyynnön määräaikaa. Tässä alla on huomioita, joita sanastotoimikunta tulee käsittelemään ja joista se pyrkii pääsemään konsensukseen. Eläinpuolen edustajat pyrkivät pitämään meidän käyttämämme sanaston puolia. Vaikuttaa myös siltä, että uusimmassa EU-säännöstössä on käännöksissä enemmän samankaltaisuutta humanipuolen termistön

kanssa. Koska MMM antaa EU-säännösten käännöksiin kommentteja, alla on joitakin esimerkkejä, vaikka ne eivät uutta eläintautilakia suoraan koskekaan.

1) Eläinterveyslainsäädännössä <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02016R0429-20191214>

monitoring sanaa ei ole ollenkaan
surveillance on seuranta
surveillance program on seurantaohjelma
control on valvonta ja tautien torjunta
surveillance zone on valvontavyöhyke
control measures on torjuntatoimet

ja 2) valvonta-asetuksesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1586529193286&uri=CELEX:02017R0625-20191214>

monitoring on seuranta
monitoring activities on valvontatoimia
surveillance sanaa ei ole ollenkaan
control on käännetty valvonta
control measures torjuntatoimenpiteet

c. Ennaltaehkäiseminen-sanon käyttäminen

Luonnoksessa on ansiokkaasti sekä perusteluissa että itse laissa yleensä käytetty ennaltaehkäiseminen-sanon tilalla (eläin)tautien ehkäisyä, taudinehkäisyä, tartunnan/leviämisen ehkäisyä, mutta huono vanha sana "ennaltaehkäisy" on vielä jäänyt perusteluiden kohtaan 4.2.2 Yritysvaikutukset s. 21, 15 §:ään s. 29, 29 §:ään s. 35, 95 §:ään s. 63, kohtaan 12 (suhde perustuslakiin: elinkeinovapaus s. 70 ja rikosoikeudellinen laillisuusperiaate s. 75). Tähän on kiinnittänyt huomiota mm. epidemiologian sanastotoimikunta, koska ehkäiseminen tapahtuu jo ennalta. Nämä on merkitty myös liitteeseen 1.

2. Yksityiskohtaiset kommentit

a. Perusteluiden kohta 2.7 s. 13 Eläintautikustannuksista

Perusteluissa kannattaisi avata, mitä **luontoissuoritus** tarkoittaa, että se tulisi päättäjille ja lain tulkitsijoille selväksi, koska asia ei tule eläintautilaissa esiin.

b. Perusteluissa 44 § s. 43 Eläinterveystodistuksista

Perusteluissa sanotaan: "Siirtoja koskevan delegoidun asetuksen mukaan hevoseläimiä voidaan siirtää ilman terveystodistusta, jos alkuperä- ja määränpääjäsenvaltion viranomaiset asiasta sopivat ja eläinten jäljitettävyyden siirron aikana pystytään varmistamaan." – Eikö tämä ole kuitenkin aika riskialtista? Eikö kaiken hevosliikenteen pitäisi tapahtua traces-systeemin kautta?

c. Perusteluissa 11 luku 64 § s. 53 Taudinaiheuttajien muu käsittely ja siirto ja laissa 64 §

Tässä kohdassa tulisi ottaa huomioon ja antaa joku yleisohje tautien ilmoittamisvelvollisuudesta sellaisille tieteellisten tutkimusten tekijöille, jotka eivät tee varsinaisia kartoitus- tai seuranta-tutkimuksia. A-luokan taudeista tulee ehdottomasti ilmoittaa. Mutta kun on kyseessä esimerkiksi joitakin zoonooseja koskevat tutkimukset, joissa kehitetään diagnosointimenetelmiä tai vastaavaa, voisiko tutkija olla tiedottamatta tuloksista eläinten omistajia? Jos tutkimukseen osallistuvat eläinten omistajat tietävät, että löydöksistä ilmoitetaan, he eivät välttämättä halua edes osallistua tutkimukseen, mikä vaikeuttaa tieteellisen näytön saamista. Luetaanko esimerkiksi tietyn patogeenin oireettomat kantajat tai taudista toipuneet ilmoitettaviksi vaiko ei? Voisiko hyvä suositus olla, että jälkepäin tehtäisiin viranomaisen toimesta seuranta-tutkimus tms.?

Erityisesti oireettomien kantajien kohdalla olisi hyvä, että lainsäädäntö ei kategorisesti edellyttäisi taudin vastustoimenpiteiden aloittamista tutkimuksen ollessa vielä kesken. Esimerkiksi *Mycoplasma gallisepticum* ja *Mycoplasma meleagridis* -tartuntojen vastustaminen harrastesiipikarjalla lopetettiin sen jälkeen, kun Ruokaviraston selvityksessä oli todettu, että tartunnat olivat levinneet jo laajalle. Vastaava tilanne voisi tulla eteen myös vapaassa tieteellisessä tutkimuksessa. Vastustustoimien aloittaminen ensimmäisenä löydetuille tartunnoille voisi tällaisessa tapauksessa olla turhaa ja asettaa eläinten omistajat keskenään eriarvoiseen asemaan.

Vaikka tutkimuksessa esiin tulevan eläintaudin ilmoittaminen ei johtaisi viranomaistoimenpiteisiin, voi se kuitenkin moraalisesti edellyttää, että löydöksestä kerrotaan eläimen omistajalle. Mikäli oireettoman kantajuuden merkitystä ei tunneta ja/tai sen hoitoon tai seurantaan ei ole olemassa vakiintuneita toimintatapoja, voi tutkija joutua tässä vaikeaan asemaan. Jos patogeeni on zoonoottinen, voivat saman pohdinnan eteen joutua tutkijan ja praktikkoeläinlääkäreiden lisäksi myös humaniterveydenhuolto ja tartuntatautiviranomaiset. Joskus tulosten kertominen voi epätietoisuuden ja ylireagoinnin kautta aiheuttaa enemmän haittaa kuin hyötyä.

Tieteellisen tutkimuksen asemaa olisi hyvä selkiyttää uudessa eläintautilaissa seuraavilla tavoilla:

- i) määrittelemällä ne patogeenit, joiden oireettomastakin kantajuudesta tulisi ilmoittaa
- ii) tunnustamalla tieteellisen tutkimuksen erityisasema eläintautilaissa ja mahdollisesti jättämällä harkintavaraa viranomaisille (ja tutkijoille?) joidenkin tautien tai patogeenien ilmoittamisessa tutkimuskontekstissa.

d. Perusteluissa 69 § s. 55 Kunnaneläinlääkäri ja eläintautilaki 69 § s. 107

Perusteluissa sanotaan: [Toisen] momentin 3 kohdan mukaan kunnaneläinlääkäri suorittaisi taudintorjuntapäätösten täytäntöönpanoon liittyviä toimeenpanevia tehtäviä kuten lopettaisi eläimiä. Samoilla sanoilla asia on sanottu laissa (s. 106): "suorittaa". Tästä jää helposti se käsitys, että KELL on vastuussa esimerkiksi kokonaisen broilerikasvattamollisen lopettamisesta, kun eikö ajatus ole, että KELL on vastuussa suorittamisen organisoimisesta ja valvomisesta.

e. Perusteluissa 73 § s. 57 Taudintorjunnan johtaminen ja taudintorjunnasta tiedottaminen ja eläintautilaki 73 §

Olisiko syytä tähän pykälään sisällyttää myös väärän some-informaation korjaaminen, jos sellaista havaitaan?

Eläintautilain 73 §:n 3 momentista jää epäselväksi eläinterveysviranomaisten tiedottamisen hierarkiatasto. Mutta näistä ja yleisölle tiedottamisesta tulee varmasti lisää asetuksessa?

f. Perusteluissa 74 § s. 57 Toiminnallinen asiantuntijaryhmä

Perusteluissa mainitaan monia sidosryhmiä ja niissä voisi myös mainita tiedekunnan opettajia, että he pysyvät perillä ajankohtaisista tautiasioista käytännön tasolla.

g. Eläintautilaki 46 § s. 96 Velvollisuus jakaa tietoa jäsenvaltioiden välisen matkustajaliikenteen ja postipalvelun asiakkaille

Nykyisin voimassa olevassa eläintautilaissa (59a §) puhutaan myös ulkomaanmatkoja myyvistä matkanjärjestäjistä, mutta tätä asiaa ei mainita voimassa olevassa asetuksessa, joka velvoittaa vain sataman ja lentoaseman pitäjiä, eikä matkanjärjestäjistä puhuta mitään. Jää epäselväksi, onko pykälä matkanjärjestäjiä velvoittava vai ei. Tämän epäselvyyden soisi korjaantuvan uuden lain ja sitä tarkentavan asetuksen myötä.

h. Eläintautilaki 63 § 3 mom s. 103 Näytteiden tutkiminen eläintautien varalta

Laboratorion toiminnasta tehtävästä ilmoituksesta tulisi käydä esiin myös se, millä menetelmillä näitä tauteja tutkitaan.

i. Eläintautilaki 64 § 1 mom s. 103 Taudinaiheuttajien muu käsittely ja siirto

Tässä puhutaan siirrosta, joka siis tarkoittaa siirtoa jäsenmaiden välillä. Entä jos joku mikrobikanta pitää saada kolmannesta maasta, jolloin ei ole kyseessä siirto vaan tuonti?

j. Eläintautilaki 66 § 1 ja 2 mom s. 104 Tutkimustietojen ja eristettyjen mikrobi- ja loiskantojen sekä näytteiden toimittaminen

1 momentissa velvoitetaan laboratorioita toimittamaan Ruokavirastolle säännöllisesti tietoja tiettyjen eläintautien varalta tutkittujen näytteiden määrästä ja tutkimustuloksista. Voisiko tämän avulla olla mahdollisuus saada tieto niistä taudeista, joita ei enää tutkita Ruokavirastossa vaan kaupallisissa laboratorioissa, mutta joiden esiintymisestä olisi hyvä tietää, esim. puutiaisväliset ja mm. anaplasma?

2 momentissa velvoitetaan kansallista vertailulaboratorioita ilmoittamaan Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitokselle tutkituista mikrobi- ja loiskannoista ja näytteistä. Eikö ole tarve kertoa, mitkä ovat ne taudit, joita tämä velvoitus koskee?

k. Eläintautilaki 68 § 2 mom Aluehallintovirasto

Eikö tänne kannattaisi kirjata valmiuseläinlääkärisysteemin ylläpitämisestä, vai liittykö valmiuseläinlääkärisysteemi tämän momentin 6-kohtaan, ja lisää siitä sitten asetuksessa? 69 §:ssä kuitenkin kerrotaan siitä, että aluehallintovirasto voi määrätä valmiuskoulutusta saaneen kunnaneläinlääkäriin torjuntatoimiin.

l. Eläintautilaki 69 § 2 mom Kunnaneläinlääkäri

Kohtaa 3 on kommentoitu jo perustelujen puolella, että on aika hurja vaatimus, että kunnaneläinlääkäri lopettaa esim. broilerikasvattamollisen eläimiä, koska eikös tämä ole täytäntöönpanoon liittyvä toimeenpaneva tehtävä.

Tähän pykälään kannattaisi kerätä myös mm.

- 1) ne eläinterveystodistukset, joista on kerrottu jo aiemmin mm. 37 §:ssä, 44 §:ssä, 54 §:ssä?
- 2) rekisterinpitovelvollisuus vrt. 81 §
- 3) kiireinen päätös eristyksestä tai karanteenista siirtojen yhteydessä vrt. 93 §

**m. Eläintautilaki 72 § s. 107 Työvelvolliset laajan eläintautiepidemian
sattuessa**

Tämä pykälä jättää epäselväksi, voidaanko eläkkeellä oleva määrätä työvelvolliseksi, tai voiko eläkkeellä oleva osallistua halutessaan.

**n. Eläintautilaki 79 § s. 109 Rekisterit hyväksytyistä pitopaikoista,
nimetyistä laboratorioista sekä rekisteröidyistä ja luvan saaneista**

Tässä samoin kuin perusteluissa otsikko jää ikään kuin kesken: ketkä/mitkä on rekisteröity ja saaneet luvan? toimijat? Tämä pykälä ilmeisestikin koskee kokoamispitopaikkoja, mutta tässä tulee vääjäämättä mieleen myös tavallisten eläintenpitopaikojen rekisterit, koska niiden ajantasainen tieto tarvitaan tautientorjunnassa. Onko niistä mitään mainintaa tässä laissa? Niiden selvittämiseen tarvitaan ilmeisesti virka-apua?

**o. Eläintautilaki 83 § s. 111 Korvaukset viranomaisen määräyksestä
lopetetusta eläimestä**

1 momentissa kerrotaan eläimen käyvästä arvosta. Kuka sen määrittää? Ja kuinka paljon on 3 momentin ”paljon”: ”Jos korvattavia tapauksia on paljon, voidaan korvauksen määrää alentaa.”

Antti Sukura
Dekaani

Marko Niemi
Hallintopäällikkö